

ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯದ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು

ದೆಹಲಿಯ ನಿರಂತರ ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯದ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ, ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಮೇಲೆ ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯದ ತೀವ್ರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದೆ, ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಲು ಸಾಮೂಹಿಕ ಕ್ರಮಗಳ ತುರ್ತು ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಒತ್ತಿಹೇಳಿದೆ.

ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯ ಎಂದರೇನು?

ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯವು ಮಾನವನ ಆರೋಗ್ಯ, ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಹವಾಮಾನ ಸ್ಥಿರತೆಗೆ ಅಪಾಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಅನಿಲಗಳು, ಕಣಗಳು ಮತ್ತು ಜೈವಿಕ ಅಣುಗಳಂತಹ ಹಾನಿಕಾರಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ವಾತಾವರಣದ ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಮಾಲಿನ್ಯದ ವರ್ಗೀಕರಣ:

- ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಾಲಿನ್ಯಕಾರಕಗಳು: ನೇರವಾಗಿ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಸೂಸಲಾಗುತ್ತದೆ (ಉದಾ., ಕಾರ್ಬನ್ ಮಾನಾಕ್ಸೈಡ್, ಸಲ್ಫರ್ ಡೈಆಕ್ಸೈಡ್).
- ಸೆಕೆಂಡರಿ ಮಾಲಿನ್ಯಕಾರಕಗಳು: ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿನ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ (ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಹೊಗೆ, ನೆಲದ-ಮಟ್ಟದ ಓಝೋನ್).

ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯದ ಮೂಲಗಳು:

- ಕೈಗಾರಿಕಾ ಹೊರಸೂಸುವಿಕೆ: ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗಾಗಿ ಪಳೆಯುಳಿಕೆ ಇಂಧನಗಳನ್ನು ಸುಡುವುದು.
- ವಾಹನ ಹೊರಸೂಸುವಿಕೆ: ವಾಹನಗಳಿಂದ ಹೊರಸೂಸುವಿಕೆಯು ನಗರ ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ದೇಶೀಯ ದಹನ: ಅಡುಗೆ ಮತ್ತು ಬಿಸಿಮಾಡಲು ಮರ, ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ಅಥವಾ ಜೀವರಾಶಿಯನ್ನು ಸುಡುವುದು.
- ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಗಳು: ಕಡ್ಡಿ ಸುಡುವುದು ಮತ್ತು ರಸಗೊಬ್ಬರ ಬಳಕೆ ಹಾನಿಕಾರಕ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ನೈಸರ್ಗಿಕ ಮೂಲಗಳು: ಧೂಳಿನ ಬಿರುಗಾಳಿಗಳು, ಕಾಡಿನ ಬೆಂಕಿ ಮತ್ತು ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ ಸ್ಫೋಟಗಳು.

ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯದ ಪರಿಣಾಮಗಳು:

- ಆರೋಗ್ಯ:

ಉಸಿರಾಟದ ಕಾಯಿಲೆಗಳು (ಆಸ್ಟಮಾ, ಬ್ರಾಂಕೈಟಿಸ್).

ಹೃದಯರಕ್ತನಾಳದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಜೀವಿತಾವಧಿ.

ಒ ಅರಿವಿನ ದುರ್ಬಲತೆಗಳು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ.

- ಪರಿಸರ:

○ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಜೀವವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾನಿ.

ಮಣ್ಣಿನ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ ಆಮ್ಲ ಮಳೆ.

ಹಸಿರುಮನೆ ಅನಿಲಗಳ ಮೂಲಕ ಹವಾಮಾನ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕೊಡುಗೆ.

- ಆರ್ಥಿಕತೆ:

o ಹೆಚ್ಚಿದ ಆರೋಗ್ಯ ವೆಚ್ಚಗಳು.

o ಕಡಿಮೆಯಾದ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದಕತೆ.

o ಆಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಹಾನಿ.

ಸರ್ಕಾರದ ಕ್ರಮಗಳು:

1. ಶಾಸಕಾಂಗ ಕ್ರಮಗಳು:

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶುದ್ಧ ವಾಯು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (NCAP): 2024 ರ ವೇಳೆಗೆ 20-30% ರಷ್ಟು ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

o ಮಾಲಿನ್ಯ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿದೆ (PUC) ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ: ವಾಹನಗಳಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯ.

2. ತಾಂತ್ರಿಕ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಳು:

o ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಾರಿಗೆಗಾಗಿ CNG ಅಳವಡಿಕೆ.

ವಿದ್ಯುತ್ ವಾಹನಗಳು ಮತ್ತು ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಇಂಧನ ಮೂಲಗಳ ಉತ್ತೇಜನ.

3. ಜಾಗೃತಿ ಅಭಿಯಾನಗಳು:

o ಮರ ನೆಡುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ವಾಹನ ಬಳಕೆಯಂತಹ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು.

4. ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ:

o ಗಾಳಿಯ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ.

o ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಪಟ್ಟಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ.

ಬಹುರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸರ್ಕಾರದ ಪಾತ್ರ:

• ಹಂಚಿಕೆಯ ಪರಿಹಾರಗಳು: ಗಡಿಯಾಚೆಗಿನ ಮಾಲಿನ್ಯವು ದಕ್ಷಿಣ ಏಷ್ಯಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಸಹಯೋಗದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಅಗತ್ಯಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

• ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಹಂಚಿಕೆ: ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯ ತಗ್ಗಿಸುವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳ ವಿನಿಮಯ.

• ನೀತಿ ಸಮನ್ವಯ: ಕೈಗಾರಿಕಾ ಮತ್ತು ವಾಹನ ಹೊರಸೂಸುವಿಕೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಜಂಟಿ ನಿಯಮಗಳು.

• ಜಾಗತಿಕ ಉಪಕ್ರಮಗಳು: ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಒಪ್ಪಂದ ಮತ್ತು ಹವಾಮಾನ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಗಳಂತಹ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ.

ಮುಂದೆ ದಾರಿ:

• ಬಲವಾದ ಅನುಷ್ಠಾನ: ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಸರಣೆಗೆ ದಂಡಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವುದು.

• ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ: ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಜ್ಯ ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆಯಂತಹ ನಾಗರಿಕ-ಚಾಲಿತ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು.

- ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು: ನವೀಕರಿಸಬಹುದಾದ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥ ತ್ಯಾಜ್ಯ ನಿರ್ವಹಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು.
- ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹಯೋಗ: ನೆರೆಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಜಂಟಿ ವಾಯು ಗುಣಮಟ್ಟ ನಿರ್ವಹಣಾ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು.

ತೀರ್ಮಾನ:

ವಾಯುಮಾಲಿನ್ಯವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದು ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿಗಳು, ತಾಂತ್ರಿಕ ನಾವೀನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಸಮಗ್ರ, ಬಹುಮುಖಿ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಸಂಘಟಿತ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಶುದ್ಧ ಗಾಳಿ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಬಿಹಾರದ ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ ಕುರಿತು ಸಿಎಜಿ ವರದಿ

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಸೇವೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ (2016-22) ಕುರಿತಾದ ಕಂಪ್ರೋಲರ್ ಮತ್ತು ಆಡಿಟರ್ ಜನರಲ್ (ಸಿಎಜಿ) ವರದಿಯು ಬಿಹಾರದ ಆರೋಗ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಅಂತರವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ, ವೈದ್ಯರು, ಅರೆವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ರಕ್ತನಿಧಿಗಳು ಮತ್ತು ಔಷಧ ಪೂರೈಕೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ.

CAG ವರದಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು (2016-22):

ವರ್ಗದ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು

ವೈದ್ಯರ ಕೊರತೆ WHO ಮಾನದಂಡಗಳಿಗಿಂತ 53% ಕಡಿಮೆ ವೈದ್ಯರು; ಅಗತ್ಯವಿರುವ 1,24,919 ವೈದ್ಯರ ವಿರುದ್ಧ ಕೇವಲ 58,144 ವೈದ್ಯರು ಲಭ್ಯವಿದ್ದಾರೆ.

ಹೆಲ್ತ್‌ಕೇರ್‌ನಲ್ಲಿ 61% (ಪ್ರಾಥಮಿಕ), 56% (ದ್ವಿತೀಯ), 49% (ತೃತೀಯ), ಮತ್ತು 82% (ಆಯುಷ್) ಹುದ್ದೆಗಳು ಖಾಲಿ ಇವೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ, 60% ಕೊರತೆ.

ಕಿಷ್ಕಿಣ್ಯಕರವಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ರಕ್ತನಿಧಿಗಳು ಮಾನ್ಯ ಪರವಾನಗಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಔಷಧ ಪೂರೈಕೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು 35% -74% ಶೆಲ್ಫ್ ಜೀವಿತಾವಧಿಯು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಿದ ಔಷಧಿಗಳಿಗೆ ಉಳಿದಿದೆ; ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುವ ಔಷಧಿಗಳ ಪುಕರಣಗಳನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಆಂಬುಲೆನ್ಸ್ ಕೊರತೆಗಳು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ 25 ಆಂಬುಲೆನ್ಸ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಉಪಕರಣಗಳು, ಔಷಧಗಳು ಅಥವಾ ಉಪಭೋಗ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಾಯಕರಪಟ್ಟಿ ಟಿಂಗ್‌ಸ್ಟನ್ ಬ್ಯಾಕ್

ತಮಿಳುನಾಡಿನ ನಾಯಕರಪಟ್ಟಿ ಟಿಂಗ್‌ಸ್ಟನ್ ಬ್ಯಾಕ್, ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಜಿಂಕ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್‌ಗೆ ಹರಾಜಾಗಿದೆ, ಅರಿಟ್ಟಪಟ್ಟಿ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ತಾಣದೊಂದಿಗೆ ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವ ವಿವಾದವನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದೆ, ಇದು ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ.

ನಾಯಕರಪಟ್ಟಿ ಟಿಂಗ್‌ಸ್ಟನ್ ಬ್ಯಾಕ್:

• ಸ್ಥಳ: ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ 20.16 ಚ.ಕಿ.ಮೀ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ, ಕವಟ್ಟಿಯಂಪಟ್ಟಿ, ಎತ್ತಿಮಂಗಲಂ, ಮತ್ತು ಅರಿಟ್ಟಪಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

• ಕ್ರಿಟಿಕಲ್ ಮಿನರಲ್: ಟಂಗ್ಸ್ಟನ್ ಅನ್ನು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಖನಿಜವೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ, ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

• ತೆರವು ಅಗತ್ಯವಿದೆ: ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ತಾಣಗಳಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಅನುಮತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ನಂತರವೇ ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬಹುದು.

ಅರಿಟ್ಟಪಟ್ಟಿ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ತಾಣ:

• ಜಿಲ್ಲೆ: ಮಧುರೈ.

○ ಅರಿಟ್ಟಪಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಮೀನಾಕ್ಷಿಪುರಂ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

• ಪರಿಸರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ:

ಲಗ್ನರ್ ಫಾ ಸೇರಿದಂತೆ 250 ಪಕ್ಷಿ ಪ್ರಭೇದಗಳಿಗೆ ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ

ಎಲ್ಕಾನ್, ಶಾಹೀನ್ ಫಾಲ್ಕನ್ ಮತ್ತು ಬೊನೆಲಿಸ್ ಈಗಲ್.

ವನ್ಯಜೀವಿಗಳು ಭಾರತೀಯ ಪ್ಯಾಂಗೊಲಿನ್, ಸ್ಲೆಂಡರ್ ಲೋರಿಸ್ ಮತ್ತು ಹೆಬ್ಬಾವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ.

• ಜಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು:

○ ಗಮನಾರ್ಹ ಜಲಮೂಲ: ಆನ್ಯೆಕೊಂಡನ್ ಸರೋವರ, ಪಾಂಡಿಯನ್ ಯುಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ.

• ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವ:

ಒ ಮೆಗಾಲಿಥಿಕ್ ರಚನೆಗಳು, ತಮಿಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಶಾಸನಗಳು, ಜೈನ ಹಾಸಿಗೆಗಳು, ಮತ್ತು ಬಂಡೆಯಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುತ್ತದೆ.

ಟಂಗ್ಸ್ಟನ್ ಬಗ್ಗೆ:

• ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು:

○ ಅದರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕರಗುವ ಬಿಂದು (ಲೋಹಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಧಿಕ) ಮತ್ತು ಅಸಾಧಾರಣ ಶಕ್ತಿಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ.

○ ತುಕ್ಕು ಮತ್ತು ಉಷ್ಣ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ನಿರೋಧಕ, ಇದು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಅನ್ವಯಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ.

• ಉಪಯೋಗಗಳು:

ಕತ್ತರಿಸುವ ಉಪಕರಣಗಳು, ಭಾರೀ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುತ್ ಘಟಕಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ರಕ್ಷಣೆ (ರಕ್ಷಾಕವಚ-ಚುಚ್ಚುವ ಸ್ಪೋಟಕಗಳು) ಮತ್ತು ಏರೋಸ್ಪೇಸ್ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ.

○ ಲೈಟಿಂಗ್ (ಫಿಲಾಮೆಂಟ್ಸ್) ಮತ್ತು ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶ.

• ಜಾಗತಿಕ ಪೂರೈಕೆ:

o ಚೀನಾ ಜಾಗತಿಕ ಟಂಗ್‌ಸ್ಟನ್ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ, ಪೂರೈಕೆಯ 80% ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.

o ಟಂಗ್‌ಸ್ಟನ್ ಅದರ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯಿಂದಾಗಿ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಖನಿಜವೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

• ಭಾರತೀಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು:

ಕರ್ನಾಟಕ (42%), ರಾಜಸ್ಥಾನ (27%), ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ (17%), ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ (9%) ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಮೀಸಲುಗಳು.

ತಮಿಳುನಾಡು, ಹರಿಯಾಣ, ಉತ್ತರಾಖಂಡ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ನಿಕ್ಷೇಪಗಳು.

• ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಇತ್ತೀಚಿನ ಹರಾಜುಗಳು:

o ಮೊದಲ ಟಂಗ್‌ಸ್ಟನ್ ಬ್ಲಾಕ್‌ಗಳನ್ನು 2024 ರಲ್ಲಿ ನಾಯಕರಪಟ್ಟಿ (ತಮಿಳುನಾಡು) ಮತ್ತು ಬಾಳೆಪಾಳ್ಯಂ (ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ) ನಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಹರಾಜು ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ರಿಫೈನ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡಿತು, ಇದು ಭಾರತದ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಖನಿಜ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೈಲಿಗಲ್ಲು.

ಸೈಕ್ಲೋನ್‌ಗಾಗಿ ಬಣ್ಣ ಕೋಡ್‌ಡ್ ಎಚ್ಚರಿಕೆಗಳು

ಫೆಂಗಲ್ ಚಂಡಮಾರುತವು ಶನಿವಾರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಪುದುಚೇರಿ ಬಳಿ ಭೂಕುಸಿತವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿದೆ, ತಮಿಳುನಾಡು ಮತ್ತು ಪುದುಚೇರಿಯ ಹಲವಾರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ಮಳೆ ಮತ್ತು ಬಲವಾದ ಗಾಳಿಯನ್ನು ತರುತ್ತದೆ.

IMD ಯ ಬಣ್ಣ-ಕೋಡ್‌ಡ್ ಎಚ್ಚರಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ:

• ಹಸಿರು (ಎಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ): ಯಾವುದೇ ತೀವ್ರ ಹವಾಮಾನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ; ಯಾವುದೇ ಕ್ರಮ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

• ಹಳದಿ (ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರಿ): ಮಧ್ಯಮ ಕೆಟ್ಟ ಹವಾಮಾನದಿಂದಾಗಿ ಸಂಭಾವ್ಯ ಅಡಚಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತದೆ; ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.

• ಕಿತ್ತಳೆ (ಸಿದ್ಧರಾಗಿರಿ): ಸಾರಿಗೈ, ವಿದ್ಯುತ್ ಮತ್ತು ದೈನಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಗಮನಾರ್ಹ ಅಡಚಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕೆಟ್ಟ ಹವಾಮಾನದ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

• ಕೆಂಪು (ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ): ಅಪಾಯಕಾರಿ ಹವಾಮಾನದ ಖಚಿತತೆಯ ಸಂಕೇತಗಳು ಜೀವಕ್ಕೆ ಅಪಾಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ, ತುರ್ತು ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಸನ್ನದ್ಧತೆಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತವೆ.

ಚಂಡಮಾರುತದ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಹಂತಗಳು:

• ಪ್ರೀ-ಸೈಕ್ಲೋನ್ ವಾಚ್ (72 ಗಂಟೆಗಳು): ಹವಾಮಾನಶಾಸ್ತ್ರದ ಮಹಾನಿರ್ದೇಶಕರು ಹೊರಡಿಸಿದ ಸಂಭಾವ್ಯ ಸೈಕ್ಲೋನ್‌ನ ಆರಂಭಿಕ ಎಚ್ಚರಿಕೆ.

• ಚಂಡಮಾರುತದ ಎಚ್ಚರಿಕೆ (48 ಗಂಟೆಗಳು): ಚಂಡಮಾರುತದ ಸ್ಥಳ, ದಿಕ್ಕು ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

• ಸೈಕೋಲೋಜಿ ಎಜ್ಜರಿಕೆ (24 ಗಂಟೆಗಳು): ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭೂಕುಸಿತ ವಿವರಗಳು, ನಿರೀಕ್ಷಿತ ತೀವ್ರತೆ ಮತ್ತು ಸುರಕ್ಷತಾ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

• ಭೂಕುಸಿತದ ನಂತರದ ಔಟ್‌ಲುಕ್ (12 ಗಂಟೆಗಳು): ಚಂಡಮಾರುತದ ಒಳನಾಡಿನ ಚಲನೆ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಹವಾಮಾನದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಊಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಏಷ್ಯಾಟಿಕ್ ಸಿಂಹಗಳು

ಏಷ್ಯಾಟಿಕ್ ಸಿಂಹಗಳು, ಗುಜರಾತ್‌ನಲ್ಲಿ, ವಾಸಿಸುವ 674 ಅವರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಕಾನೂನು ಅಂಶಗಳಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವ ಮಾನವ-ವನ್ಯಜೀವಿ ಸಹಬಾಳ್ವೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಏಷ್ಯಾಟಿಕ್ ಸಿಂಹಗಳು ಗುಜರಾತ್‌ನಲ್ಲಿ, ಮಾತ್ರ ಏಕೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ?

• ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆವಾಸಸ್ಥಾನ ಕುಗ್ಗುವಿಕೆ: ಏಷ್ಯಾಟಿಕ್ ಸಿಂಹಗಳು, ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಮಧ್ಯಪ್ರಾಚ್ಯದಿಂದ ಭಾರತಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹರಡಿದ್ದವು, ಈಗ ಬೇಟೆ, ಆವಾಸಸ್ಥಾನದ ನಷ್ಟ ಮತ್ತು ಬೇಟೆಯಾಡುವಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಗುಜರಾತ್‌ನ ಗಿರ್ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿವೆ.

• ಕಾನೂನು ರಕ್ಷಣೆ: ಗಿರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ ಮತ್ತು ಹತ್ತಿರದ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಸಿಂಹಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಕಾನೂನು ರಕ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

• ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ವೀಕಾರ: ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮತ್ತು ವನ್ಯಜೀವಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದಿಂದ ಬರುವ ಆದಾಯದಿಂದಾಗಿ ಗುಜರಾತ್‌ನ ಮಾಲ್ಹಾರಿ ದನಗಾಹಿಗಳು ಸಿಂಹಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ.

• ಹೇರಳವಾದ ಬೇಟೆಯ ನೆಲೆ: ಹಳೆಯ ಜಾನುವಾರುಗಳು ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಹೊರಗಿನ ಕ್ಯಾರಿಯನ್ ಸಿಂಹಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

• ಸ್ಥಳಾಂತರದ ಕೊರತೆ: ಸಿಂಹಗಳನ್ನು ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸಲು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಆದೇಶಗಳು ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನಾ ಸವಾಲುಗಳಿಂದಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳ್ಳದೆ ಉಳಿದಿವೆ.

ಏಷ್ಯಾಟಿಕ್ ಸಿಂಹದ ಬಗ್ಗೆ (ಪ್ರಾಂಥೆರಾ ಲಿಯೋ ಪರ್ಸಿಕಾ):

• ವಿತರಣೆ:

o ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ನೈಋತ್ಯ ಏಷ್ಯಾದಿಂದ ಉತ್ತರ ಭಾರತದವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ.

o ಪ್ರಸ್ತುತ ಭಾರತದ ಗುಜರಾತ್‌ನ ಗಿರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಮಾತ್ರ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

• ರಕ್ಷಣೆಯ ಸ್ಥಿತಿ:

o IUCN ಕೆಂಪು ಪಟ್ಟಿ: ಅಳಿವಿನಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ

ಉಲ್ಲೇಖಗಳು: ಅನುಬಂಧ |

o ವನ್ಯಜೀವಿ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯಿದೆ (ಭಾರತ): ವೇಳಾಪಟ್ಟಿ |

- ಭೌತಿಕ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು:

ಆಫ್ಫಿಕ್ಸ್ ಸಿಂಹಗಳಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದೆ; ಪುರುಷರ ತೂಕ 160-190 ಕೆಜಿ, ಹೆಣ್ಣು 110-120 ಕೆಜಿ.

ಹೊಟ್ಟೆಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಚರ್ಮದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಮಡಿಕೆ, ಕಡಿಮೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಮೇನ್ ಮತ್ತು ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುವ ಕಿವಿಗಳು.

o ತುಪ್ಪುಳವು ಕಂದು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಮರಳು-ಬೂದು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ದೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹೊಳಪನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

o ಆಫ್ಫಿಕ್ಸ್ ಸಿಂಹಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ದೊಡ್ಡ ಬಾಲದ ಟಫ್ಫು ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಉಬ್ಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಶ್ರವಣೇಂದ್ರಿಯ ಬುಲೆ.

- ಆವಾಸಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ನಡವಳಿಕೆ:

ಒಣ ಪತನಶೀಲ ಕಾಡುಗಳು ಮತ್ತು ಸವನ್ನಾಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

o ಜಿಂಕೆ, ಹುಲಿ ಮತ್ತು ಜಾನುವಾರುಗಳ ಮೇಲೆ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತದೆ; ಕ್ಯಾರಿಯನ್ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾವೇಂದ್ರಿಯ ಬುಲೆ.

o ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಗುಜರಾತ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾನವರೊಂದಿಗೆ ಸಹಬಾಳ್ವೆ ನಡೆಸುತ್ತದೆ.

ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಪದವಿ ಆಯ್ಕೆ

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಧನಸಹಾಯ ಆಯೋಗ (UGC) ಪದವಿಪೂರ್ವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಪದವಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದೆ, ಇದು ಅವರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅವಧಿಯನ್ನು ವೇಗಗೊಳಿಸಲು ಅಥವಾ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

UGC ಯಿಂದ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಪದವಿ ಆಯ್ಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ:

- ವೇಗವರ್ಧಿತ ಪದವಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (ADP):

ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಕ್ರೆಡಿಟ್‌ಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅಸಾಧಾರಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಆರಂಭಿಕ ಪದವಿ ಪಡೆಯಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಐದು ಸೆಮಿಸ್ಟರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಬಹುದು; ಆರು ಅಥವಾ ಏಳು ಸೆಮಿಸ್ಟರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು.

- ವಿಸ್ತೃತ ಪದವಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (EDP):

o ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ (ವೈಯಕ್ತಿಕ, ಹಣಕಾಸು, ಅಥವಾ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ) ತಮ್ಮ ಪದವಿಯನ್ನು ಎರಡು ಸೆಮಿಸ್ಟರ್‌ಗಳವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಅನುಮತಿಸುತ್ತದೆ.

ಒ ನಮ್ಮತೆಗಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್‌ಗೆ ಕಡಿಮೆ ಕ್ರೆಡಿಟ್‌ಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

- ಸಮಾನತೆ:

o ಪದವಿಗಳನ್ನು ಮೊದಲೇ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ ಅಥವಾ ತಡವಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣಿತ ಅವಧಿಯ ಪದವಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

• HEI ಪಾತ್ರ:

o ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಮಿತಿಗಳ ಮೂಲಕ ADP ಗಳು ಮತ್ತು EDP ಗಳಿಗೆ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

o ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸೇವೆಯ 10% ವರೆಗೆ ADP ಗಳಿಗೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಾಂಚಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸ್ತೂಪ

ಯುನೆಸ್ಕೋ ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ತಾಣವಾಗಿರುವ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಸಾಂಚಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾ ಸ್ತೂಪದಲ್ಲಿ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಮಹಾಬೋಧಿ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಲಾಗಿದೆ.

• ಈವೆಂಟ್ ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧನ ಮುಖ್ಯ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಸಾರಿಪುತ್ರ ಮತ್ತು ಮೌದ್ಗಲ್ಯನರ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಮಾರಂಭಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ, ಸಾಂಚಿ ಸ್ತೂಪದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಾಂಚಿ ಸ್ತೂಪದ ಬಗ್ಗೆ:

• ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವ: 3ನೇ ಶತಮಾನ BCE ಯಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಶೋಕನಿಂದ ನಿಯೋಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಮತ್ತು ನಂತರ ಶುಂಗ ಮತ್ತು ಶಾತವಾಹನ ಆಡಳಿತಗಾರರಿಂದ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು.

• ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು:

o ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುವ ದೊಡ್ಡ ಅರ್ಧಗೋಳದ ಗುಮ್ಮಟ (ಆಂಡ).

o ಭಕ್ತಗಳು (ಭಕ್ತಿ ರಚನೆಗಳು), ರಾಜಮನೆತನ ಮತ್ತು ದೈವಿಕ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಓ ಹಾರ್ಮಿಕಾ (ಬಾಲ್ಕನಿ) ಗುಮ್ಮಟದ ಮೇಲಿರುವ ದೇವರುಗಳ ವಾಸಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೇಧಿ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸ್ತೂಪದ ಆಧಾರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

o ತೋರಣಗಳು: ಬುದ್ಧನ ಜೀವನ ಘಟನೆಗಳು ಮತ್ತು ಜಾತಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ನಾಲ್ಕು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಕೆತ್ತಿದ ದ್ವಾರಗಳು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮುಖ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

o ವೇದಿಕಾ: ಪವಿತ್ರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಸ್ತೂಪವನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದ ರೇಲಿಂಗ್‌ಗಳು.

o ಪರದಕ್ಷಿಣಪಥ: ಭಕ್ತರು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕುವ ಮಾರ್ಗಗಳು.

• ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ: ಆರಂಭಿಕ ಬೌದ್ಧ ಅನಿಕಾನಿಸಂ; ಬುದ್ಧನನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಬದಲು ಹೆಜ್ಜೆಗುರುತುಗಳು, ಚಕ್ರಗಳು ಅಥವಾ ಖಾಲಿ ಸಿಂಹಾಸನಗಳಂತಹ ಚಿಹ್ನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

• ಶಾಸನಗಳು: ಅಶೋಕನ್ ಸಿಂಹದ ರಾಜಧಾನಿ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಮತ್ತು ವಿರೋಸ್ತಿ ಲಿಪಿಗಳಲ್ಲಿನ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

• UNESCO ಸ್ಥಿತಿ: 1989 ರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ತಾಣವೆಂದು ಘೋಷಿಸಲಾಯಿತು.

ನೊಟ್ರಿ-ಡೇಮ್ ಕ್ಯಾಥೆಡ್ರಲ್

ಫೈಂಟ್ ಗೋಥಿಕ್ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂಕೇತವಾದ ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ನೊಟ್ರಿ-ಡೇಮ್ ಕ್ಯಾಥೆಡ್ರಲ್, ಏಪ್ರಿಲ್ 2019 ರಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ವಿನಾಶಕಾರಿ ಬೆಂಕಿಯ ನಂತರ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ನವೀಕರಣಗಳ ನಂತರ ಡಿಸೆಂಬರ್ 7, 2024 ರಂದು ಪುನಃ ತೆರೆಯಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ನೊಟ್ರಿ-ಡೇಮ್ ಕ್ಯಾಥೆಡ್ರಲ್ ಬಗ್ಗೆ:

- ಸ್ಥಳ: ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನ ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ನ ಸೀನ್ ನದಿಯಲ್ಲಿರುವ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿದೆ.
- ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ: ಪಕ್ಕಲುಬಿನ ಕಮಾನುಗಳು, ಹಾರುವ ಬಟ್ರೆಸ್, ಬಣ್ಣದ ಗಾಜಿನ ಕಿಟಕಿಗಳು ಮತ್ತು ಕೆತ್ತಿದ ಗಾರ್ಗೋಯ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಫೈಂಟ್ ಗೋಥಿಕ್ ಶೈಲಿಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.
- ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವ:
 - o ನಿರ್ಮಾಣವು 1160 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಮತ್ತು 1260 ರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿತು.
 - ನೆಪೋಲಿಯನ್ I ರ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು 1804 ರಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ ಆಯೋಜಿಸಿದರು.
 - o ಮುಳ್ಳಿನ ಪವಿತ್ರ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಮತ್ತು ಯೇಸುವಿನ ಶಿಲುಬೆಗೇರಿಸಿದ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ: ವಿಕ್ಟರ್ ಹ್ಯೂಗೋ ಅವರ ದಿ ಹಂಚ್‌ಬ್ಯಾಕ್ ಆಫ್ ನೊಟ್ರಿ-ಡೇಮ್‌ನ ಸೆಟ್ಟಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಚಲನಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.